

Destinasyon Kıyaslaması Kapsamında Trabzon ve Gümüşhane İllerinin Karşılaştırılması ve Gümüşhane Turizminin Gelişimi İçin Öneriler

Comparison of The Provinces of Trabzon and Gümüşhane within The Scope of Destination Comparison and Recommendations for The Development of Gümüşhane Tourism

Özlem Er Baranaydın¹, Halil İbrahim Zeybek²

Öz

Destinasyon, turizmin en önemli unsurlarından biridir. Destinasyonun ürettiği ve sunduğu mal ve hizmetlerin kalitesi, fiyatı, çeşitliliği gibi unsurlarının üst seviyede olması o destinasyonun diğer destinasyonlar karşısındaki rekabet gücünü ve konumunu göstermektedir. Destinasyona gelen ziyaretçilerin ziyaret sebeplerinin başında o bölgenin karşılaştırmalı üstünlüğü bulunmaktadır. Destinasyon üstünlüğü destinasyonun doğal kaynakları, kültürel kaynakları, altyapı ve üst yapı gibi unsurlardan oluşmaktadır. Destinasyonların gelişimiye turizm paydaşları arasındaki koordinasyona bağlıdır. Bir destinasyon arz kaynaklarını nitelikli bir düzeyde turiste sunarak turist memnuniyetini arttırabilmekte ve böylece turist sayısı da artmaktadır.

Bu çalışma kıyaslama yöntemine başvurarak destinasyon yönetimi için bir bilgi sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır. Destinasyon kıyaslaması somut bilgiler sunmakta olup, bu nedenle kentlerin planlanmasında da net bilgiler sunabilmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan çalışmada Gümüşhane ve Trabzon illerinin kıyaslaması yapılmıştır. İkincil veri kaynakları ile elde edilen veriler sistemli hale getirilerek tablolaştırılmış ve destinasyonu oluşturan unsurlar altı başlık halinde sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan veriler yorumlanarak iki destinasyon hakkında yargıya varılmaya çalışılmıştır. Gümüşhane'nin turizm gelişimi için tüm paydaşların katılımıyla oluşturulacak bir organizasyon ile birlikte tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Destinasyon, Destinasyon Kıyaslaması, Gümüşhane, Trabzon.

Abstract

Destination is one of the most important elements of tourism. The fact that quality, price and diversity of the goods and services produced and offered by a destination are at a high level indicates the competitiveness and position of this destination in comparison with other destinations. Comparative advantage of a region is one of the main reasons for visitors to a destination. Destination superiority consists of elements such as the natural resources of the destination, cultural resources, infrastructure and superstructure. The development of a destination depends on the coordination of tourism stakeholders. A destination can increase tourist satisfaction by providing its supply resources to tourists at a qualified level, and thus the number of tourists increases.

This study aims to create an information system for destination management by referring to the comparison method. The destination comparison provides concrete information, and therefore it can also provide clear information for the planning of cities. In relation to this, this study provides a comparison of the provinces of Gümüşhane and Trabzon. The data obtained with secondary data sources were systematized and tabulated, and the elements constituting the destination were classified into six headings. By interpreting the classified data, it was aimed to determine the state of the two destinations. For the tourism development of Gümüşhane, promotion activities should be emphasized with an organization to be created with the participation of all stakeholders.

Keywords: Destination, Destination Benchmarking, Gümüşhane, Trabzon.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 04 / 04 / 2022

Accepted: 17 / 06 / 2022

¹ Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Gümüşhane, Türkiye, ozlem.er@gumushane.edu.tr, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-0774-3734>

² Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Samsun/Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane, Türkiye, zeybekhi@gmail.com, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-4097-9079>.

Giriş

Turizm, küresel anlamda dünyanın en büyük sektörlerinden biridir ve ülkelerin ekonomisine önemli ölçüde yarar sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü verilerine göre pandemi öncesi 2019 yılında toplam seyahat sayısı 1,46 milyar iken uluslararası toplam turizm geliri ise 1,7 trilyon dolar olarak açıklanmıştır (Türsab, 2022). Günümüzde kentlerin de ekonomik bakımdan önemi arttığı göz önünde bulundurulduğunda turizmde rekabetin ülkeler arasında olduğu kadar destinasyonlar arasında da var olduğu görülmektedir. Bu rekabeti avantaja çevirmek isteyen destinasyonlar kıyaslandıkları destinasyondan esinlenerek turizm ürünlerini geliştirebilir, rakipleriyle aralarındaki farkı görüp, onların tecrübelerinden de faydalanarak turizm gelirlerini arttırmaya katkı sağlayabilirler. Bir yerin destinasyon olarak nitelendirilebilmesi için o yerin turistik çekiciliklere, gelişmiş bir ulaşım ağına, turistik tesislerin varlığına, festival ve benzeri etkinlikler gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özelliklere sahip olan destinasyonlar rakipleriyle yarışabilir duruma gelebilmektedir. Bunu yaparken sahip olduğu değerleri korumalı ve turizmi geliştirmek adına tüm paydaşlarla işbirliği içerisinde çalışmalıdırlar. Destinasyon kıyaslaması yaparak da destinasyonun potansiyeli ölçülmekte ve böylece destinasyonun nitelik ve farklılıkları belirlenmiş olmaktadır. Bunlar belirlendikten sonra rakipleri karşısında nasıl bir politika izleyeceğine karar verilmektedir.

Bu çalışmada destinasyon açısından Doğu Karadeniz Bölümü'nde bulunan Gümüşhane ve Trabzon illeri karşılaştırılmaya çalışılmıştır (Şekil 1). Gümüşhane ve Trabzon destinasyonları turizm çekicilikleri, ulaşılabilirlik, turizm olanakları gibi faktörler bakımından kıyaslanmıştır. İkincil veri kaynakları ile elde edilen veriler altı kıstas altında tablolaştırılarak sınıflanmıştır. Sınıflanan veriler yorumlanarak iki destinasyon ile ilgili yargılara varılmak istenmiştir.

Şekil 1: Trabzon ve Gümüşhane İlleri

1. Destinasyon ve Destinasyon Kıyaslaması

Turizmin en önemli unsurlarından biri olan destinasyon kavramı ile ilgili turizm literatüründe birçok tanım yapılmasına rağmen bir fikir birliği olmadığı görülmektedir (Kuşat, 2011: 125; Öztürk, 2013:3). Destinasyon, bir ülke olabileceği gibi bir şehir veya kasaba da olabilir (Pekyaman, 2008: 4; Yeşiltaş, 2013: 19). Buhalis (2000: 97), Karabıyık ve İnci (2012: 2) destinasyonu tüketicilere bütünlük bir deneyim sunan turistik ürünlerin bir karması şeklinde açıklamaktadır. Cho (2000:

144) destinasyonu kişilerin yaşadıkları yerin dışında zamanlarını geçirmek istedikleri yer olarak ifade etmekte; Coltman (1989: 48) ziyaretçilerin ilgisini çeken farklı doğal güzellik ve çekiciliklerin olduğu yer olarak adlandırmaktadır. Wang (2011: 3) ve Kuşat (2011: 125) destinasyonu bireyin her zamanki yaşadığı, ikamet yerinin dışına turistik amaçlarla seyahati olarak tanımlarken; Öztürk (2013: 3 - 4) ise destinasyonu çeşitli maksatlarla ikamet ettiği yerin dışına seyahat eden kişilerin ziyaret ettikleri yerel toplum ile bir arada yaşanan turistik kaynakların toplandığı yer olarak tarif etmektedir. Bir başka tanımda destinasyon; festivaller, şenlikler gibi etkinliklere, bölgede kurulmuş iyi bir ulaşım ağına, önemli turistik çekiciliklere, gelişim potansiyeline, turistik tesislerin varlığı ve gelişimi için coğrafi olarak yeterli alana sahip bölge olarak açıklanmıştır (Sarı ve Kozak, 2005: 254).

Destinasyonun ürettiği mal ve hizmetlerin kalitesi, fiyatı, çeşitliliği ve benzeri unsurlarının üst seviyede olması o destinasyonun diğer destinasyonlar karşısındaki rekabet gücünü göstermektedir (Esen ve Kılıç, 2017: 645). Rekabet edilebilirlik, bir destinasyonun Pazar payını rakiplerine karşı korurken, kaynakların sürekliliğini sağlayacak katma değerli ürünler oluşturma ve birbirini tamamlayabilme kabiliyetidir (Hassan, 2000: 239-240). Destinasyon rekabeti, bir destinasyonun turisti en çok memnun edecek turistik ürünü diğer destinasyonlardan farklı ve kaliteli sunabilmesi ve bunu devam ettirebilmesidir. Bir destinasyonun var olan turizm kaynakları o bölgenin karşılaştırmalı üstünlüğünü oluşturmaktadır. Destinasyona gelen turistlerin ziyaretlerinin ana sebebinin karşılaştırmalı üstünlükler oluşturmaktadır. Bunlar destinasyonun doğal kaynakları olan fiziki yapısı, kültürü, tarihi, iklimi, piyasa yapısı, etkinlikleri ve turizm üst yapısıdır. Bu söz konusu kaynakların etkili bir şekilde kullanılması diğer destinasyonlarla karşılaştırıldığında rekabet üstünlüğü sağlayacaktır (Bahar, 2004: 27-28; Bahar ve Kozak, 2005: 141-142). Destinasyonun kendisi, potansiyel turistler bakımından çekici yapan kaynakları koruması ve geliştirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde pazardaki yerini koruyamaz (Özdemir, 2007: 15). Bazı destinasyonlar doğal güzellikleri ile bazıları ise sosyo-kültürel yapılarıyla ön plana çıkmaktadır. Doğal güzellikler, konaklama, ulaşım, yemek kültürü, eğlence hayatı, müzeler gibi kavramlar destinasyonun önemini arttırmaktadır (Pekyaman, 2008: 5). Bazı destinasyonlar doğal çekicilikler bakımından zenginken bazıları ise sınırlı sayıda doğal çekiciliğe ve yetersiz altyapıya sahiptir (Hsu vd., 1997: 121).

Destinasyonların gelişimi yerel halk, turistler, turizm yatırımcıları, kamu sektörü, hükümetler ve KOBİ'ler gibi turizm paydaşlarının arasındaki ilişkiye bağlıdır (Karabıyık ve İnci, 2012: 3). Bir destinasyon doğal çekicilik kaynaklarını koruyarak, eğitilmiş işgücü ile kaliteli hizmet sunarak ve turistik ürün çeşitlendirmesine giderek turisti memnun edebilmektedir. Böylece destinasyonlar sektörde rekabet edebilecek konuma gelebilmektedirler. Bununla birlikte ilgili destinasyonlar turist sayısını ve turizm gelirini de arttıracaktır (Aydemir vd., 2014: 2). Destinasyonların sahip oldukları özellikler, destinasyonu diğer destinasyonlardan ayırmakta ve onlarla rekabet edebilmesini sağlamaktadır (Esen ve Kılıç, 2017: 646).

Turizm, hizmet sektörünün bir parçasıdır ve diğer endüstrilerden müşteri veya kullanıcıların katılmasını gerektirmesi yönüyle ayrılmaktadır (Kozak, 2002: 501). Farklı destinasyonlar hakkında deneyim sahibi olan tüketiciler destinasyonlar arasında çekicilikler, olanaklar, vb. bakımdan kıyaslama yapabilmektedirler (Kozak, 2013: 96). Kıyaslama, bir başkasının bizden daha ileride olduğunu kabul etme ve ona yetişebilmek, hatta onu geçebilmek için neler yapılması gerektiğinin öğrenilmesidir (Zengin ve Erkol, 2013: 3). Kıyaslama, "nasıl" daha iyi yapılır sorusu üzerine odaklanmıştır ve aynı uygulamaları kendi içinde uygulamaktır (Çatı vd., 2007: 151). Kıyaslama (benchmarking) kavramı, bir işletmenin alanının en iyisi olarak görülen bir başka işletmeyi örnek alması, bu işletmenin yönetim ve organizasyon şeklini kendine uyarlaması ve bu doğrultuda işletmenin iyiyeye, en iyiyeye ulaşması yolunda uygulanan bir yönetim tekniğidir (Topaloğlu ve Kaya, 2008: 29). Destinasyon kıyaslaması, destinasyonun performansını en uygun kıyaslanabilir destinasyon ile ölçmek ya da kontrol etmektir ve destinasyonun kendi sunduğu olanakları geliştirmek için diğer destinasyonlardan nitelik ve kapasite olarak farklılıklarını belirlemektedir (Zengin ve Erkol, 2013: 3).

2. Amaç

Bu araştırmanın amacı Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan iki destinasyon olan Gümüşhane ve Trabzon illerinin Buhalis (2000)'in destinasyon kriterleri baz alınarak kıyaslanmasıdır. Bu çalışma kıyaslama yöntemine başvurarak destinasyon yönetimi için bir bilgi sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır. Destinasyon kıyaslaması somut bilgiler sunmakta böylelikle kentlerin planlanmasında da net bilgiler ortaya konabilmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan çalışmada Gümüşhane ve Trabzon illerinin kıyaslanması yapılmıştır. Bu kıyaslama ile amaçlanan Gümüşhane destinasyonundaki eksiklerin ortaya konulması ve bu eksiklikler doğrultusunda neler yapılmasına dair öneriler sunmaktır. Araştırmanın ikincil verilere dayanılarak hazırlanması, veri kısıtlılığı ve verileri elde edecek kaynak yetersizliği çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

3. Yöntem ve Materyal

Bu çalışmada kıyaslama yöntemine başvurulmuştur. İkincil veri kaynakları ile elde edilen veriler sistemli hale getirilerek tablolaştırılmış ve destinasyonu oluşturan unsurlar altı başlık (Buhalis, 2000) halinde sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan veriler yorumlanarak iki destinasyon hakkında yargıya varılmaya çalışılmış ve Gümüşhane'nin turizm gelişimi için öneriler sunulmuştur. Çalışma Buhalis'in belirlediği kıstaslar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu kıstaslar tablo 1 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1: Buhalis'in Destinasyon Kıstasları

ÖZELLİK	İÇERİK
Çekicilikler (Attractions)	Doğal, insan yapımı, özel amaçla yapılmış binalar, miras, özel etkinlikler
Ulaşılabilirlik (Accessibility)	Güzergâhlar, tüm ulaşım sistemini içeren yollar, terminaller ve araçlar
Olanaklar (Amenities)	Konaklama ve yeme-içme tesisleri, perakende mağazacılık, diğer turistik hizmetler
Uygun Paketler (Available Packages)	Araçlar ve otoriteler tarafından önceden hazırlanmış paketler
Etkinlikler (Activities)	Tüketicilerin seyahatleri boyunca yapacağı ve destinasyondaki tüm etkinlikler
Yan Hizmetler (Ancillary Services)	Bankalar, haberleşme araçları, posta, gazete bayii, hastane vb. tarafından kullanılan hizmetler

Kaynak: Buhalis, 2000: 98.

Kıyaslama, destinasyondaki kapsam dâhilindeki öğenin benzerleri ve rakipleriyle arasındaki farkı görmesi ve ilerlemesi amacıyla itici güç olmasını sağlayarak verimliliği artırma çabasıdır. Kıyaslamada kopyalama değil, destinasyondaki ürünlere yönelik esinlenme ve uyarılma önem taşımaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere Gümüşhane destinasyonu ile Trabzon destinasyonu turizm değerleri bakımından kıyaslanacak ve bu doğrultuda Trabzon ili örnek alınarak Gümüşhane turizminin gelişimi için neler yapılabilir bunlar tartışılmaya çalışılacaktır. Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan Gümüşhane ve Trabzon destinasyonlarını kıyaslamadan önce bu iki destinasyonun coğrafi özellikleri hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Trabzon, Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan illerimizden biridir. İlin 4685 km²lik yüzölçümü bulunmaktadır. Trabzon doğudan Rize, batıdan Giresun, güneyden Gümüşhane ve Bayburt illeriyle çevrili olup kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır. İl arazisinin önemli bir kısmı engebeli dağlık alanlarla kaplıdır. İl arazisinin güney bölümünde uzanan dağlar, vadilerle yarılmış sırtlar halinde Karadeniz kıyısına kadar ulaşmakta ve yer yer yükselti 2.000 m'yi de aşmaktadır. İlin kıyı kuşağında nemli-ılıman iklim şartları hüküm sürmektedir. Trabzon'da yerleşim M.Ö. 5500'lere dayanmaktadır. İl, sırasıyla Turani kavimler, Milotolu koloniler, Persler, Makedon Krallığı, Pontus Devleti, Roma İmparatorluğu, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu, Müslüman Türk Devletleri, Komnesos Krallığı, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde kalmış olup, son olarak da Türkiye Cumhuriyetine ev sahipliği yapmaktadır (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022; Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2022; Trabzon Valiliği, 2022; Trabzon Tabiat Turizmi Master Planı, 2016: 74).

Gümüşhane, Doğu Karadeniz Bölümü'nün iç kısmında yer almakta olup, Doğu Karadeniz'i Doğu Anadolu'ya bağlayan önemli bir kavşak noktasıdır. 39° 45' - 40° 50' kuzey enlemleri ile 38° 45' - 40° 12' doğu boylamları arasında kalan ilin yüzölçümü 6575 km²'dir. İlin doğusunda Bayburt, batısında Giresun, kuzeyinde Trabzon ve güneyinde Erzincan yer almaktadır. Köse, Kelkit ve Şiran ilçelerinin yer aldığı güney kesimde ova ve platolar yaygın iken, Merkez, Torul ve Kürtün ilçelerinin yer aldığı kuzey kesim ise oldukça engebelidir. Trabzon'dan farklı olarak Gümüşhane ilinde özellikle güney bölümünde karasallığın ağır bastığı bir iklim tipi hakimdir. Gümüşhane'de yerleşim M.Ö. 3000'lere dayanmaktadır. İl, tarihi İpek Yolu üzerinde bulunmaktadır ve Asurlar, Urartular, Medler, Pers Krallığı, Makedonlar, Pontus Krallığı, Roma İmparatorluğu, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğuna ev sahipliği yapmıştır (Kansız ve Acuner, 2010; Çiğdem, 2012; Çiğdem ve Emir, 2016; Gümüşhane Valiliği, 2022; Gümüşhane İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022; Gümüşhane Belediyesi, 2022; Dokap Gümüşhane İl İstatistikleri, 2014; Gümüşhane İl Tabiat Master Planı, 2016).

4. Bulgular

4.1. Çekicilikler (Attractions)

Çekicilikler, turistin gitmek istediği yeri diğer bir yere tercih etmesini etkileyen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Uygur, 2007: 239). Turistik çekicilik destinasyona (bir ülke, bölge ya da yöreye) talebi yönlendiren ve turist akışı sağlayan faktördür (Olalı ve Timur, 1988: 424). Çekicilikler farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde ifade edilmişlerdir. Middleton çekicilikleri çevre ve yöre çekicilikleri olarak belirlemiştir. Bunlar tüketicinin seçimini ve satın alma kararını etkileyen motivasyonlardır. Doğal çekicilikler, insan yapımı çekicilikler, kültürel çekicilikler ve sosyal çekicilikler olmak üzere gruplandırılmıştır (Middleton, 1988: 79). İslamoğlu (2010: 126) ise çekicilikleri doğal, kültürel ve sosyal çekicilikler olarak belirlemiştir.

Gümüşhane ili çekicilik kaynakları incelendiğinde il genelinde toplam 433 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Sit alanları sayısı ise 28'dir. Müze sayısı 1; yayla sayısı 429; Milli Park ve benzeri sayısı 10 ve turizm merkezi sayısı ise 4'tür.

Trabzon ili çekicilik kaynakları incelendiğinde il genelinde toplam 2.156 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Sit alanları sayısı ise 20'dir. Müze sayısı 8; yayla sayısı 35; Milli Park ve benzeri sayısı 9 ve turizm merkezi sayısı ise 7'dir.

Tablo 2: Gümüşhane ve Trabzon İllerinin Çekicilik Kaynakları

	Gümüşhane	Trabzon
Taşınmaz Kültür Varlığı Sayısı	433	2.156
Sit Alanı Sayısı	28	20
Müze Sayısı	1	8
Yayla Sayısı	429	35 (tam sayı verilemiyor)
Milli Park ve Benzeri Sayısı	10	9
Turizm Merkezi Sayısı	4	7

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Gümüşhane ili çekicilik kaynakları incelendiğinde il genelinde toplam 433 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Bu taşınmaz kültür varlıklarının 77'si sivil mimarlık örneği; 21'i kalıntılar; 176'sı dinsel yapılar; 124'ü kültürel yapılar; 6'sı idari yapılar; 14'ü askeri yapılar; 2'si endüstriyel ve ticari yapılar; 12'si mezarlıklar ve 1'i şehitliklerden oluşmaktadır.

Trabzon ili çekicilik kaynakları incelendiğinde il genelinde toplam 2.156 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Bu taşınmaz kültür varlıklarının 1.213'ü sivil mimarlık örneği; 30'u kalıntılar; 1'i korunmaya alınan sokaklar; 298'i dinsel yapılar; 386'sı kültürel yapılar; 38'i idari yapılar; 25'i askeri yapılar; 62'si endüstriyel ve ticari yapılar; 98'i mezarlıklar; 3'ü şehitlikler ve 2'si de anıt ve abidelerden oluşmaktadır.

Tablo 3: Gümüşhane ve Trabzon İllerinin Taşınmaz Kültür Varlıkları Sayıları

	Yapıların Türü	Sayısı
Gümüşhane	Sivil Mimarlık Örneği	77
	Dinsel ve Kültürel Yapılar	176
	Askeri Yapılar	14
	İdari Yapılar	6
	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	2
	Mezarlık ve Şehitlikler	12
	Kalıntılar	21

	Toplam	433
Trabzon	Sivil Mimarlık Örneği	1.213
	Dinsel Yapılar	298
	Kültürel Yapılar	386
	Askeri Yapılar	25
	İdari Yapılar	38
	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	62
	Mezarlıklar	98
	Şehitlikler	3
	Anıt ve Abideler	2
	Kalıntılar	30
	Korunmaya Alınan Sokak	1
	Toplam	2.156

Kaynak: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, <https://kvmmgm.ktb.gov.tr/TR-44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-i.html> Erişim Tarihi: 04.02.2022.

Gümüşhane ili sit alanları incelendiğinde toplam 28 adet sit alanı bulunmaktadır. Bu sit alanlarının 26'sı arkeolojik sit; 1'i kentsel sit ve 1'i tarihi sittir.

Trabzon ili sit alanları incelendiğinde toplam 20 adet sit alanı bulunmaktadır. Bu sit alanlarının 8'i arkeolojik sit; 8'i kentsel sit ve 4'ü tarihi sittir.

Tablo 4: Gümüşhane ve Trabzon İllerinin Sit Alanları Sayısı

	Türü	Sayısı
Gümüşhane	Arkeolojik Sit Alanı	26
	Kentsel Sit Alanı	1
	Tarihi Sit Alanı	1
	Toplam	28
Trabzon	Arkeolojik Sit Alanı	8
	Kentsel Sit Alanı	8
	Tarihi Sit Alanı	4
	Toplam	20

Kaynak: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, <https://kvmmgm.ktb.gov.tr/TR-44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html>, Erişim Tarihi: 04.02.2022.

Gümüşhane ili müzeleri incelendiğinde müze sayısının 1 olduğu görülmektedir. Bu müze Gümüşhane il merkezinde bulunan Gümüşhane İnkizevler Müzesidir.

Trabzon ili müzeleri incelendiğinde müze sayısının 8 olduğu görülmektedir. Bu müzeler Trabzon müzesi (Kostaki Konağı), Trabzon Ayasofya müzesi, Trabzon şehir müzesi, Tranzonspor müzesi, Trabzon edebiyat müzesi, Atatürk Köşkü müzesi, Sümela manastırı (Maçka) ve Cevdet Sunay Müzesi'dir (Çaykara).

Tablo 5: Gümüşhane ve Trabzon Müzeleri

Müzeler	Gümüşhane	Trabzon
	Gümüşhane İkizevler Müzesi	Trabzon (Kostaki Konağı) Müzesi
	Trabzon Ayasofya Müzesi	
	Trabzon Şehir Müzesi	
	Trabzonspor Müzesi	
	Trabzon Edebiyat Müzesi	
	Atatürk Köşkü Müzesi	
	Sümela Manastırı	
	Cevdet Sunay Müzesi	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Yaylalar, doğal çekicilik unsurlarına sahip alanlar olduğundan turizm açısından önemlidirler (Zengin, 2008: 140). Yayla turizmi şehirleşmenin getirdiği stresten uzaklaşmak isteyenlerin tercih ettiği bir turizm çeşididir (Kozak ve Bahçe, 2009: 186) ve yaylalarda dinlenme, konaklama, yürüyüş ve gezinti yapma, geleneksel yayla yaşamını gözlemleme gibi deneyimleri içermektedir (Somuncu vd., 2012: 33). Gümüşhane, yayla sayısı bakımından oldukça zengin bir ildir. İlide 429 yayla bulunmaktadır (Somuncu vd., 2010: 2). Bu yaylalardan bazıları Kültür ve Turizm Bakanlığı kararıyla turizm merkezi ilan edilmiştir. Zigana Kış Sporları Turizm Merkezinde konaklama tesisi bulunmaktadır. Diğer yayla ve turizm merkezlerinde ise nitelikli konaklama tesisi bulunmamaktadır. Gümüşhane'nin öne çıkan yaylalarına bakıldığında bunların Zigana yaylası, Erikbeli yaylası, Kazıkbeli yaylası, Taşköprü yaylası, Güvende yaylası, Altıntaşlar (Kalis) yaylası, Çimen yaylası, Çakırgöl yaylası, Alaca yaylası, Kadirga yaylası ve Cami Boğazı yaylası olduğu görülmektedir. Gümüşhane ilinde yayla bakımından en zengin ilçe Kürtün'dür. Nitekim, ilin tanınmış ve en çok ziyaretçi çeken yaylaları olan Kadirga Yaylası, Erikbeli Yaylası, Kazıkbeli Yaylası ve Güvende Yaylası da idari olarak Kürtün ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır (Ekşioğlu, 2019; Ekşioğlu ve Zeybek, 2021). Kürtün ilçesi aynı zamanda somut olmayan kültürel miras unsurları bakımından da oldukça zengindir. Bu unsurların önemli bir kısmını da ahşap el sanatlarına dayalı ürünler oluşturmaktadır. Kürtün ilçesinde ağaca dayalı el sanatı ürünleri geçmişte daha yaygın iken, günümüzde Kirgeriş Köyü ve Yukarı Uluköy Mahallesi'nde üretilmektedir. Bu işçilikte herhangi bir metal veya sentetik yapıştırıcı kullanmadan yayık, kufa, külek, saksı gibi ağaç işlerinden üretilen ahşap mutfak araçları el yapımı olarak imal edilmektedir (Ekşioğlu ve Zeybek, 2020).

Trabzon topraklarının % 30'unun dağlık olması, turizmi dört mevsime ve on iki aya yayma düşüncesiyle yayla turizmi alternatif bir turizm çeşidi olarak önem kazanmıştır. Bu kapsamda altı yayla bakanlık kararıyla turizm merkezi ilan edilmiştir. Bu yaylalarda altyapı ve üstyapı çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar ulaşım başta olmak üzere elektrik, su, telekomünikasyon, wc ve çeşme gibi sosyal ihtiyaçları karşılayacak yatırımlardan oluşmaktadır. Ayrıca covid-19 öncesinde mayıs ayının ilk haftası olmak üzere eylül ayının ortalarına kadar çeşitli zamanlarda yayla şenlikleri yapılmıştır (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022).

Tablo 6: Gümüşhane ve Trabzon İli Yaylaları

Yaylalar	Gümüşhane		Trabzon	
	Zigana Yaylası	Çimen Yaylası	Şolma Yaylası	Pazarcık Yaylası
Erikbeli Yaylası	Çakırgöl Yaylası	Karadağ Yaylası	Hıdırbeni Yaylası	
Kazıkbeli Yaylası	Alaca Yaylası	Yıllantaş Yaylası	Sazalan Yaylası	

	Taşköprü Yaylası	Kadırga Yaylası	Kuruçam Yaylası	Haçkaobası Yaylası
	Güvende Yaylası	Cami Boğazı Yaylası	Sisdağı Yaylası	Sultan Murat Yaylası
	Altıntaşlar (Kalis) Yaylası		Lişer Yaylası	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Gümüşhane’de milli park bulunmamaktadır. 5 adet tabiat parkı, 1 adet tabiat koruma alanı ve on adet tabiat anıtı bulunmaktadır. Trabzon’da ise bir adet milli park, sekiz adet tabiat parkı bulunmaktadır.

Tablo 7: Gümüşhane ve Trabzon’da Milli Park ve Benzeri Sahalar

	Gümüşhane		Trabzon	
	Artabel Gölleri Tabiat Parkı	Kıranı Evliya Ardıcı Tabiat Anıtı	Altındere Vadisi Milli Parkı	Sürmene Çamburnu Tabiat Parkı
Tomara Şelalesi Tabiat Parkı	Ali Ağanın kavağı Tabiat Anıtı	Uzungöl Tabiat Parkı	Görnek Tabiat Parkı	
Çağlayandibi Şelalesi Tabiat Parkı	Örümcek Ormanı Gökner I-II-III-IV Tabiat Anıtı	Beşikdağ Tabiat Parkı	Kadıralak Tabiat Parkı	
Karşıyaka Tabiat Parkı	Örümcek Ormanı Ladin I-II-III-IV Tabiat Anıtı	Sera Gölü Tabiat Parkı		
Limni Gölü Tabiat Parkı		Kayabaşı Tabiat Parkı		
Örümcek Ormanı Tabiat Koruma Alanı		Çal-Camili Tabiat Parkı		

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Gümüşhane ve Trabzon turizm merkezleri incelendiğinde Gümüşhane’deki turizm merkezlerinin hem yayla turizmi hem de kış turizmi için elverişli olduğu görülmektedir. Trabzon’daki turizm merkezlerinin ise sadece yayla turizmine elverişli olduğu görülmektedir. Gümüşhane ili özellikle kış turizmi merkezleriyle bölgede rakiplerine üstünlük sağlayacak konumdadır. Gümüşhane’de dört adet turizm merkezi mevcutken Trabzon’da ise yedi adet turizm merkezi bulunmaktadır.

Tablo 8: Gümüşhane ve Trabzon Turizm Merkezleri

	Gümüşhane		Trabzon	
	Zigana Kış ve Kayak Sporları Turizm Merkezi	Süleymaniye Mahallesi Kış Sporları Turizm Merkezi	Akçaabat-Karadağ Turizm Merkezi	Maçka-Şolma Turizm Merkezi
Turizm Merkezleri	Erikbeli Kış ve Kayak Sporları Turizm Merkezi	Çakırgöl Turizm Merkezi	Araklı-Pazarcık Turizm Merkezi	Trabzon-Tonya-Armutlu-Gümüşhane-Kürtün-Erikbeli Turizm Merkezi
			Araklı-Yeşilyurt-Yılantaş Turizm Merkezi	Trabzon-Giresun-Sisdağı Turizm Merkezi
			Araklı Turizm Merkezi	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

4.2. Ulaşılabilirlik (Accessibility)

Ulaşılabilirlik, turist çekiciliği olan destinasyonların ziyaretçilere yakınlığı ve ulaşım olanakları olmaktadır (Baranaydın, 2016: 6). Herhangi bir destinasyonun çekicilik özelliklerine sahip olması talep çekebilme bakımından tek başına yeterli

değildir. O yerin ulaşılabilir olması da gerekmektedir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008: 6). Ulaşılabilirlik, çekicilik faktörünü tamamlayan bir unsurdur ve destinasyona fiyat ve zaman açısından kolay ulaşabilmeyi kapsamaktadır (Çolakoğlu, 2014: 57). Büyük kentlere yakın olan ve çekicilik unsuru taşıyan yerler turist akışını hızlandırmaktadır. Bu sebeple ulaşılabilir destinasyonların, zaman bakımından kısa, maliyetler bakımından ucuz ve uzaklık bakımından yakın olması gerekmektedir (Kozak, 2010: 128).

Gümüşhane'ye ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. İl, 345 km devlet yolu; 242 km il yolu olmak üzere toplam 587 km yol ağına sahiptir. İl sınırları içerisinde 118 km bölünmüş yol (uab.gov.tr, 2019: 17) ve 52 tünel bulunmaktadır. Bu tünellerle Türkiye'nin karayolu üzerinde en fazla tünele sahip ilidir (utikad.org.tr/Gümüşhane, 2017). Trabzon-Rize-Artvin; Erzurum-Erzincan; Giresun-Ordu-Samsun güzergâhı olmak üzere üç karayolu ağı bulunmaktadır. Otobüs terminali şehir merkezindedir. En yakın liman ve havayolu Trabzon'dadır. İki şehir arası uzaklık 100 km'dir (Gümüşhane Valiliği, 2022). Diğer havaalanları ise 148 km uzaklıktaki Erzincan ve 210 km uzaklıktaki Erzurum havaalanıdır. Kentte demiryolu bulunmamaktadır. En yakın demiryolu Erzincan'dadır (Türkiye Kültür Portalı/Gümüşhane, 2022). Gümüşhane-Bayburt havalimanı yapım çalışmaları ise sürmekte olup, 2023'te hizmete girmesi beklenmektedir.

Trabzon'a ulaşım karayolu, havayolu ve denizyolu ile sağlanmaktadır. İl, 242 km devlet yolu; 787 km il yolu olmak üzere toplam 1.029 km yol ağına sahiptir. Toplam yol ağının 230 km'si bölünmüş yoldur (uab.gov.tr/Trabzon, 2019: 17). Trabzon-Rize-Artvin-Batum-Tiflis (Gürcistan) ile Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerine, Trabzon-Gümüşhane-Bayburt-Erzurum ve Trabzon- Giresun-Ordu-Samsun-Ankara ve İstanbul istikameti olmak üzere üç karayolu ağı vardır. Trabzon Havalimanı bölgenin en büyük havalimanıdır. Şehir merkezine uzaklığı 6 km'dir (Türkiye Kültür Portalı/Trabzon, 2022). Otobüs terminalinin kent merkezine uzaklığı 1,5 km; Trabzon limanının kent merkezine uzaklığı ise 1 km'dir. Trabzon ile Rusya'nın Soçi şehri arasında feribot ve vapur seferleri yapılmaktadır (Trabzon İl Kültür e Turizm Müdürlüğü, 2022). İlde demiryolu ağı bulunmamaktadır.

Tablo 9: Gümüşhane ve Trabzon İllerinin Ulaşım Durumu

	Gümüşhane	Trabzon
Karayolu	√	√
Havayolu	–	√
Denizyolu	–	√
Demiryolu	–	–

Kaynak: Gümüşhane Valiliği, Trabzon Valiliği.

4.3. Olanaklar (Amenities)

Olanaklar, çekicilik unsurunun tamamlayıcısıdır (Olalı, 1982: 132) ve turizm, turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri kapsayan bir sektör olduğu için konaklama, ulaştırma, yeme-içme hizmetlerinin olmadığı bir turizm hareketinden söz etmek mümkün değildir. Turizm işletmeleri arasında ilk sırayı ulaştırma işletmeleri, ikinci sırayı konaklama işletmeleri almaktadır (Kozak, 2010: 129). Turizm işletmeleri kapsamında bir diğer işletme türü yiyecek-içecek işletmeleridir. Yiyecek-içecek işletmeleri genellikle müstakil hizmet verirken konaklama işletmelerinin bünyesinde de bulunabilirler. Bir diğer işletme türü ise tur operatörleri ve seyahat acentalarıdır. Tur operatörleri paket tur gibi ürünleri oluşturan toptancı işletmelerken seyahat acentaları ise aracılık hizmeti vermektedirler. Diğer turizm işletmeleri arasında ise hediye eşya üreten ve pazarlayan işletmeler ile kongre, fuar, eğlence gibi hizmetleri veren işletmeler bulunmaktadır (Kozak vd., 2012: 44).

Gümüşhane il genelinde toplam 21 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bu konaklama tesislerinin 6'sı işletme belgeli; 1'i yatırım belgeli ve 14'ü belediye belgeli tesislerdir. Oda sayıları incelendiğinde toplam 567 adet oda bulunmaktadır. Bunların 267'si işletme belgeli oda; 34'ü yatırım belgeli oda ve 266'sı belediye belgelidir. İldeki yatak sayıları toplamı ise 1.148'dir. Bunların 526'sı işletme belgeli; 68'i yatırım belgeli ve 554'ü ise belediye belgelidir.

Trabzon il genelinde toplam 133 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bu konaklama tesislerinin 72'si işletme belgeli; 26'sı yatırım belgeli ve 45'i belediye belgeli tesislerdir. Oda sayıları incelendiğinde toplam 7.118 adet oda bulunmaktadır.

Bunların 3.953'ü işletme belgeli; 1.957'si yatırım belgeli ve 1.208'i ise belediye belgelidir. İldeki yatak sayıları toplamı ise 14.994'tür.

Gümüşhane ve Trabzon konaklama tesisleri sayı bakımından kıyaslandığında Trabzon'un büyükşehir olduğu göz önünde bulundurularak Gümüşhane genelinde bulunan tesislerden 112 adet fazla tesise sahip olduğu görülmektedir. Gümüşhane'de ise turizmin gelişmeye başladığı göz önünde bulundurulduğunda tesis sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Aynı zamanda farklı turist tiplerine hitap edecek tesislerin de var olması gerekmektedir.

Tablo 10: Gümüşhane ve Trabzon İlleri Tesis, Oda ve Yatak Kapasitesi

Gümüşhane	İşletme Belgeli Tesis Sayısı	İşletme Belgeli Oda Sayısı	İşletme Belgeli Yatak Sayısı	Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	Yatırım Belgeli Oda Sayısı	Yatırım Belgeli Yatak Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Oda Sayısı	Belediye Belgeli Yatak Sayısı
	6	267	526	1	34	68	14	266	554
Trabzon	İşletme Belgeli Tesis Sayısı	İşletme Belgeli Oda Sayısı	İşletme Belgeli Yatak Sayısı	Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	Yatırım Belgeli Oda Sayısı	Yatırım Belgeli Yatak Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Oda Sayısı	Belediye Belgeli Yatak Sayısı
	72	3.953	8.172	16	1.957	4.145	45	1.208	2.677

Kaynak: <https://www.tursab.org.tr/istatistikler/turistik-tesis-isletmeler>

Gümüşhane ve Trabzon'da bulunan belgeli konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin sayı bakımından aralarında çok fazla fark olduğu görülmektedir. Gümüşhane'nin Trabzon'a yetişebilmesi ve ziyaretçilerine kaliteli ve farklı seçenekler sunabilmesi bakımından yeni yatırımcı ve işletmelere ihtiyacı bulunmaktadır.

Tablo 11: Gümüşhane ve Trabzon'da Bulunan Konaklama ve Yiyecek-İçecek Tesisi Sayıları

	Gümüşhane	Trabzon
Konaklama Tesisi Sayısı	21	133
Yiyecek-İçecek Tesisi Sayısı	7	38

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022; Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022.

4.4. Uygun Paketler (Available Packages)

Gümüşhane il genelinde 5; Trabzon il genelinde ise 132 seyahat acentası bulunmaktadır. İl genelinde bulunan acentaların bir kısmı merkeze bağlı şube bir kısmı ise bağımsız şubedir. İllerde bulunan acentalar paket turlar düzenlemektedir. Bu turlar ulaşım, konaklama, yurtiçi ve yurt dışı programları kapsamaktadır.

Tablo 12: Gümüşhane ve Trabzon Seyahat Acentası Sayıları

	Gümüşhane	Trabzon
Seyahat Acentası Sayıları	5	132

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022; Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022; Tursab, 2022.

4.5. Etkinlikler (Activities)

Gümüşhane’de alternatif turizm türleri incelendiğinde kültür turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, mağara turizmi, av turizmi, doğa sporları turizmi, kamp-karavan turizmi, trekking (doğa yürüyüşü), fauna (yaban hayatı) gözlemciliği, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi yapılmaktadır ve bu turizm türleri için potansiyel oluşturmaktadır.

Trabzon’da alternatif turizm türleri incelendiğinde kültür turizmi, yayla turizmi, doğa sporları turizmi, sportif olta balıkçılığı, mağara turizmi, av turizmi, kuş gözlemciliği, karavan turizmi, deniz turizmi ve sağlık turizmi, kongre ve fuar turizmi türleri yapılmaktadır ve bu turizm türleri için potansiyel oluşturmaktadır.

Tablo 13: Gümüşhane ve Trabzon Alternatif Turizm Türleri

Gümüşhane	Trabzon
Kültür Turizmi	Kültür Turizmi
Yayla Turizmi	Yayla Turizmi
Kış Turizmi	Doğa Sporları Turizmi
Mağara Turizmi	Sportif Olta Balıkçılığı
Av Turizmi	Mağara Turizmi
Doğa Sporları Turizmi	Av Turizmi
Kamp-Karavan Turizmi	Kuş Gözlemciliği
Trekking (doğa yürüyüşü)	Karavan Turizmi
Fauna (yaban hayatı) Gözlemciliği	Deniz Turizmi
Atlı Doğa Yürüyüşü	Sağlık Turizmi
Bisiklet Turizmi	Kongre ve Fuar Turizmi

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

4.6. Yan Hizmetler (Ancillary Services)

Gümüşhane ve Trabzon illeri incelendiğinde destinasyonlarda yeterli sayıda banka ve ATM bulunduğu görülmektedir. Her iki ilde de telefon, internet ve mobil hizmetler gibi iletişim araçlarında uluslararası standartlara uyumlaştırılma sağlanmaya çalışılmaktadır. Sağlık istatistikleri değerlendirildiğinde ise Gümüşhane genelinde 6 kurum 365 yatak kapasitesiyle hizmet vermektedir. Bu kurumların tamamı Sağlık Bakanlığı’na bağlıdır. İlde özel hastane ve üniversite hastanesi bulunmamaktadır. Trabzon genelinde ise 23 kurum 3.211 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Bu kurumların 17’si Sağlık Bakanlığı’na bağlı; 3’ü özel ve 1’i de Karadeniz Teknik Üniversitesi’ne bağlıdır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma kapsamında Gümüşhane ve Trabzon destinasyonları Buhalis’in destinasyon olma kriterleri altında karşılaştırılmış ve Gümüşhane turizminin gelişmesi için neler yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Kıstaslardan ilkinin çekicilikler oluşturmaktadır ve burada Gümüşhane ve Trabzon destinasyonlarının taşınmaz kültür varlıkları, sit alanı sayısı ve müze sayıları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucu Gümüşhane’de tek bir müze olduğu tespit edilmiştir. Turistleri destinasyonlara çeken özelliklerden biri de gittikleri yerin kültür ve tarihini görmek istemeleridir. Gümüşhane ilk gümüş sikkelerin basılı olduğu kent (Kansız ve Acuner, 2010) olması nedeniyle ve tarihinin M.Ö. 3000’lere dayanması dolayısıyla birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetlerden kalan eserlerin sergilenebilmesi için bir müze oluşturulması gerekmektedir. Diğer bir çekicilik unsuru olan yaylalar incelendiğinde iki destinasyon için de önemli birer potansiyel taşımaktadır. Trabzon’da 133 adet tesis bulunurken Gümüşhane sadece 21 adet konaklama tesisi bulunması büyük bir eksiklik. Kaldı ki Gümüşhane en fazla yaylaya sahip il olma özelliğini taşımaktadır (Gümüşhane Valiliği, 2022). Gümüşhane’de Zigana Kış Sporları Turizm Merkezi başta olmak üzere diğer yaylalarda da doğal dokuya zarar vermeden nitelikli hizmet verebilen tesis yapılmalıdır. Bir diğer çekicilik unsuru da milli park ve benzeri sahaların varlığıdır. Trabzon Sümela Manastırı’nın da içerisinde yer aldığı Altındere Vadisi Milli Parkı ile ulusal anlamda bilinirliğe sahip ve turist çeken bir bölgedir. Gümüşhane’ye bakıldığında ise milli parkı olmamakla birlikte dört adet tabiat parkına sahiptir. Bu tabiat parklarından Artabel Gölleri ile Limni Gölü Tabiat Parkı ulusal bilinirliğe sahip olmalarına rağmen beklenen ilgiyi görmemektedir. Ayrıca yine 5000 farklı ağaç çeşidi ve Avrupa’nın en yüksek ağaçlarını barındıran (Kansız ve Acuner, 2011) Örumcek Ormanları Gümüşhane’nin güçlü yönlerini oluştursa da beklenen ilgiyi görmemektedir. Bunun için tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Destinasyonların çekicilik unsurlarından bir diğeri de turizm merkezleridir. Trabzon’daki turizm merkezleri yayla turizmine hizmet ederken Gümüşhane’dekilerin bir tanesi yayla turizmine diğer üçü ise kış sporları turizmine hizmet etmektedir. Gümüşhane’nin Kış sporları merkezlerini çok iyi bir şekilde değerlendirip öncelikle yakın bölge turistini çekmesi gerekmektedir. Daha sonrasında ise iç turizme, Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden gelecek turiste, ve en son olarak da son

yıllarda Karadeniz'e yoğun ilgi gösteren Arap turist ve yakın komşu ülke turistlerine uygun imkanların sağlanması gerekmektedir. Bunun için de mevcut merkezlerde var olan konaklama tesislerinde iyileştirilmeye gidilmeli ve yeni konaklama tesislerinin doğal ortama uyumlu bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu yatırımlar için girişimciler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Ulaşılabilirlik açısından Trabzon'a karayolu, denizyolu ve havayolu ulaşımı sağlandığı için avantajlı bir konumdadır. Gümüşhane'ye ise sadece karayolu ile ulaşım sağlanabilmektedir. Lakin Gümüşhane bu durumu avantaja çevirmek adına Trabzon ile işbirliği içerisinde ortak turlar düzenleyebilir. Gümüşhane'ye yapılan karayolu yatırımları ve tüneller iki şehir arasındaki mesafeyi kısaltmaktadır. Hâlihazırda Trabzon'a düzenlenen turlara Gümüşhane'de bir varış noktası olarak eklenmelidir. Böylece Gümüşhane'de turizm faaliyetleri ve buna bağlı olarak da turizm geliri artacaktır.

Bir diğer kıstası ise konaklama, yeme-içme ve benzerini sağlayan imkânlar oluşturmaktadır. Trabzon il genelinde toplam 133 adet konaklama ve 38 adet de turizm işletme belgeli yiyecek-içecek tesisi bulunmaktadır. Gümüşhane il genelinde ise toplam 21 konaklama ve 7 turizm işletme belgeli yiyecek-içecek tesis bulunmaktadır. Gümüşhane'de sınırlı sayıda konaklama ve yeme-içme tesisi bulunması bir dezavantaj oluşturmaktadır. Bu nedenle ilde çeşitli turist tiplerine ve çeşitli turizm türlerine uygun konaklama ve yiyecek-içecek tesis sayısı artırılmalıdır. Ayrıca Trabzon'da 132 adet seyahat acentası bulunurken Gümüşhane'de sadece 5 adet bulunması da bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Gümüşhane'deki seyahat acentalarının daha aktif bir şekilde turlar hazırlamaları ve kent genelinde oluşturulacak olan ve tüm turizm paydaşlarının katılımıyla oluşturulacak bir organizasyon gereklidir. Bu sayede ilin sürdürülebilir turizm gelişimi için hangi paydaşın hangi noktada ne yapması gerektiği bir plan dahilinde hazırlanmalı ve gelecekte de neler yapılacağı hangi turizm türlerinin oluşturulacağı veya güçlendirileceği planlanmalıdır.

Destinasyonların karşılaştırılmasındaki bir diğer kıstas etkinliklerdir. Etkinlikler festivaller, şenlikler, konserler, gösteriler ve benzerlerinden oluşmaktadır. Gümüşhane'de alternatif turizm çeşitleri çok olmasına rağmen konaklamalı turist sayısının azlığı gününbirlikçilerin çokluğu kente ekonomik bakımdan çok fazla yarar sağlamamaktadır. Turistin konaklamalı bir şekilde gelmesi için yapılan etkinliklerin sayısı artırılmalı ve nitelikli konaklama tesisi sayısı da çoğaltılmalıdır. Konaklama tesislerinde ve sektörün diğer alanlarında hizmet verecek nitelikli eleman sayısı artırılmalıdır.

Kaynakça

- Akoğlan Kozak, M. ve Bahçe, A. S. (2009). Özel İlgi Turizmi. Ankara: Detay Yayınları.
- Aydemir, B., Saylan, U. ve Aydoğmuş, F. (2014). Turizmde Rekabet: Seyahat ve Turizm (T&T) Rekabet Edilebilirlik Raporunda Türkiye'nin ve Avrupa'nın Değerlendirilmesi, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:18, Sayı: 1, ss: 1-15.
- Bahar, O. (2004). Türkiye'de Turizm Sektörünün Rekabet Gücü Analizi Üzerine Bir Alan Araştırması: Muğla Örneği, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Muğla.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2005). Türkiye Turizminin Akdeniz Ülkeleri İle Rekabet Gücü Açısından Karşılaştırılması, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, ss: 139-152.
- Baranaydın, D. (2016). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Karanlık Turizm: Yerel Turistlere Yönelik Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future, *Tourism Management*, 21, ss: 97-116.
- Çatı, K., Kınır, S. ve Mesci, M. (2007). Kıyaslamaya İlişkin Teorik Bir Çalışma, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 21, ss: 147-171.
- Çiğdem, S. (2012). Eski Çağ'dan Orta Çağ'a Gümüşhane. Gümüşhane: Gümüşhane Valiliği Yayınları.
- Çiğdem, S. ve Emir, O. (2016). "İlkçağlarda Gümüşhane" Gümüşhane Tarihi, Ed: Bayram Nazır ve Kemal Saylan. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Çolakoğlu, O. E. (2014). "Turistik Ürün Kavramına Genel Yaklaşım" Turistik Ürün Politikası, Ed: Alp Timur. Ankara: Detay Yayıncılık.
- DOKAP Gümüşhane İli İstatistikleri 2014.
- Döner, F. ve Asri, İ. (2013). "Coğrafi Konum ve Tabii Kaynaklar" Gümüşhane İli Swot Analizi. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Ekşioğlu, A. G. (2019). Kürtün İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.

- Ekşioğlu, A. G. ve Zeybek, H. İ. (2020). "Kürtün (Gümüşhane) İlçesinde Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru Olarak Ahşap El Sanatları". Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 3, 782 - 791.
- Ekşioğlu, A. G. ve Zeybek, H. İ. (2021). "Yayla Turizmi Açısından Bir İnceleme: Kürtün Yaylaları (Gümüşhane)". Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 3, 1298 – 1308.
- Esen, F. Ö. ve Kılıç, B. (2017). Destinasyon Rekabetçiliğini Etkileyen Faktörler: Fethiye Ve Marmaris Turizm Destinasyonlarında Karşılaştırmalı Bir Analiz, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:10, Sayı: 49, ss: 645-660.
- Gümüşhane Belediyesi, Turizm, <http://www.gumushane.bel.tr/gumushane-rehberi/turizm/> Erişim Tarihi: 08.06.2017.
- Gümüşhane İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017
- Gümüşhane İli Doğa Master Planı, <bolge12.ormansu.gov.tr/.../GUMUSSHANE%20DOGA%20TURIZMI%20MASTER%...>, Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Gümüşhane İli Tabiat Turizmi Master Planı 2016-2019, <bolge12.ormansu.gov.tr/.../doga%20master/Gumushane%20Tabiat%20Turizmi%20Mast...>, Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Gümüşhane Valiliği, Genel Bilgiler, <http://www.gumushane.gov.tr/turizm-genel-bilgiler>, Erişim Tarihi: 08.06.2017.
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2008). "Turistik Ürün, Turistik Ürün Çeşitlendirmesi ve Alternatif Turizm", Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Ed: Hacıoğlu & Avcıkurt. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hsu, C. H. C., Wolfe, K. ve Kang, S. K. (2004). Image assessment for a destination with limited comparative advantages, *Tourism Management*, 25, ss:121-126.
- İslamoğlu, A. Hamdi. (2010). Turizm Pazarlaması. İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.
- Kamu Hastaneler Birlikleri, <https://www.tkhk.gov.tr/Dosyalar/35af57490d2b49bca6503ac61c8fe7d1.pdf>, Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- Kansız, N. ve Acuner, Ş. A. (2010). Gümüşhane İli SWOT (GZFT) Analizi, Milli Prodüktivite Merkezi, Gümüşhane.
- Karabıyık, N. ve İnci, B. S. (2012). Destinasyon Pazarlamasında Pazarlama Stratejisi Ve Konumlandırma Çalışmalarına Kavramsal Yaklaşım, *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 1, ss: 1-19.
- Kozak ve diğerleri. (2012). Genel Turizm: ilkeler-kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. (2002). Destination Benchmarking, *Annals of Tourism Research*, Cilt: 29, Sayı: 2, ss: 497-519.
- Kozak, M. (2013). "Destinasyon Yönetimi ve Kıyaslama", *Destinasyon Yönetimi*, Ed: Mehmet Yeşiltaş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kozak, N. (2010). Turizm Pazarlaması. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuşat, N. (2011), Küreselleşen Dünyada Turizm Sektörü: Bilgi İletişim Teknolojileri ve Rekabet Gücü, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Cilt: 3 Sayı: 5, ss: 114-138. Kültür ve Turizm Bakanlığı, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10124/gumushane-yaylaları.html>, Erişim Tarihi: 09.06.2017
- Middleton, V. (1988). *Marketing in Travel and Tourism*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Olalı, H. (1982). Turizm Politikası ve Planlaması. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Olalı, H. ve Timur, A. (1988). Turizm Ekonomisi. İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık Şti.
- Özdemir, G. (2007). Destinasyon Yönetimi ve Pazarlama Temelleri İzmir İçin Destinasyon Model Önerisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Öztürk, Y. (2013), "Destinasyon Tanımı ve Özellikleri", *Destinasyon Yönetimi*, Ed: Mehmet Yeşiltaş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Pekyaman, A. (2008). Turistik Satın Alma Davranışında Destinasyon İmajının Rolü Afyonkarahisar Bölgesinde Bir Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Afyonkarahisar.
- Sağlık Bakanlığı, Trabzon Hastaneleri, www.tdms.saglik.gov.tr/Dosya/YatakSayilarininGuncellenmesi.xls, Erişim Tarihi: 10.06.2017
- Sit Alanları, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html>, Erişim Tarihi: 09.06.2017.

- Taşınmaz Kültür Varlıkları, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-i-.html>, Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Sarı, Y. ve Kozak, M. (2005). Turizm Pazarlamasına İnternetin Etkisi: Destinasyon Web Siteleri İçin Bir Model Önerisi, Akdeniz İ.İ.B.F: Dergisi, 9, ss: 248-271.
- Somuncu, M. ve diğerleri (2012). Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Çevresel Değişim. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Topaloğlu, C. ve Kaya, U. (2008). Benchmarking (Kıyaslama): Turizm İşletmeleri Açısından Kurumsal Bir Değerlendirme, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, ss: 23-50. Trabzon Büyükşehir Belediyesi, Trabzon, <http://www.trabzon.bel.tr/trabzon.aspx> Erişim Tarihi: 08.06.2017
- Trabzon Envanteri 2011, Trabzon Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <http://www.trabzonkulturturizm.gov.tr/Eklenti/6792,tabzonkpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 08.06.2017
- Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafi Yapı ve İklimsel Özellikler, <http://www.trabzonkulturturizm.gov.tr/TR,126647/cografi-yapi-ve-iklimsel-ozellikler.html>, Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- Trabzon Özel Hastaneler Listesi, <http://www.trhastane.com/trabzonozelrastanelerlistesi.htm>, Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- Trabzon Tabiat Turizmi Master Planı, trabzon.ormansu.gov.tr/Trabzon/.../Turizm%20Planları/Trabzon%20Tabiat%20Turiz Erişim Tarihi: 10.06.2017
- Trabzon Valiliği, Trabzon Tarihi Geçmiş ,<http://www.trabzon.gov.tr/tarihcaografya> Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- Türkiye Kültür Portalı, Trabzon, <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/trabzon> Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- TÜRSAB, Üye Acentalar, <https://www.tursab.org.tr/tr/seyahat-acentalari/seyahat-acentasi-arama> Erişim Tarihi: 10.06.2017.
- TÜRSAB, (2022). Dünya Turizm İstatistikleri, <https://www.tursab.org.tr/e-dergi?pdf=/assets/assets/uploads/dunya-turizm-istatistik/2019-yilsonu-dunya-degerlendirmesi.pdf> Erişim Tarihi: 30. 04.2022
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, <https://www.uab.gov.tr/uploads/cities/gumushane/29-gumushane.pdf>, Erişim Tarihi: 04.02.2022
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, <https://www.uab.gov.tr/uploads/cities/trabzon/61-trabzon.pdf>, Erişim Tarihi: 04.02.2022
- Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği, <https://www.utikad.org.tr/Detay/Sektor-Haberleri/16772/gumushane-52-tunel-ile-turkiye-ye-baglaniyor#>. Erişim Tarihi: 04.02.2022
- Uygur, S. M. (2007). Turizm Pazarlaması. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wang, Y. (2011). "Destination Marketing and Management: Scope, Definition and Structures", Destination Marketing and Management: Theories and Application, Ed: Y. Wang&A. Pizam, UK: CABI Publishing, ss: 1-20.
- Yeşiltaş, M. (2013). "Destinasyon Yönetimi" Destinasyon Yönetimi, Ed: Mehmet Yeşiltaş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Zengin, B. (2008). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Editörler). Yayla Turizmi içinde, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Zengin, B. ve Erkol, G. (2013). Destinasyon Kıyaslaması Kapsamında Sakarya ve Bolu'nun Karşılaştırılması, XII. Geleneksel Turizm Paneli, Akçakoca/ Düzce.

Extended Abstract

Aim and Scope

The research aims to create an information system for destination management by comparing the destinations of Gümüşhane and Trabzon in the Eastern Black Sea Region within the framework of the destination criteria of Buhalis (2000). Gumushane and Trabzon destinations were compared in terms of factors such as tourism attractiveness, accessibility, and tourism amenities. In this direction, it has been tried to reveal what can be done for the development of Gümüşhane tourism by taking the Trabzon destination as an example.

Methods

In the study, the comparison method was used. The data obtained with secondary data sources were systematized and tabulated and the data interpreted.

Findings

The findings are presented under six headings. When the attractions are examined, it is seen that Trabzon is at the forefront among immovable cultural assets, protected areas, museums, number of plateaus, national parks and the like. When the accessibility criterion is examined, there is only road transportation in Gümüşhane, while there is road, sea and air transportation in Trabzon. When the amenities are examined, there are 21 certified accommodation facilities and 7 certified food and beverage establishments in Gümüşhane, while there are 133 certified accommodation establishments and 38 certified food and beverage establishments in Trabzon. Looking at the appropriate packages, while there are 5 travel agencies in Gümüşhane, this number rises to 132 in Trabzon. When the activities are examined, it is seen that alternative tourism types are available in both destinations.

Conclusion

Gümüşhane and Trabzon destinations were compared under Buhalis' destination criteria and the following suggestions were given for the development of Gümüşhane tourism;

- Örumcek Forests, which contain many types of trees, are the strengths of Gümüşhane; however, it does not receive the expected attention. For this reason, promotional activities should be emphasized.
- Highway investments and tunnels in Gümüşhane shorten the distance between the two cities. Gümüşhane should be added as a destination to the tours currently organized to Trabzon. Thus, tourism activities and, accordingly, tourism income will increase in Gümüşhane.
- It is necessary for the travel agencies in Gümüşhane to prepare tours more actively and an organization to be created throughout the city with the participation of all tourism stakeholders. In this way, for the sustainable tourism development of the province, which stakeholder should do what at what point should be prepared within a plan and it should be planned what will be done, which types of tourism will be created or strengthened in the future.
- Although there are many alternative tourism types in Gümüşhane, the low number of tourists with accommodation and the high number of excursionists do not provide much economic benefit to the city. The number of activities should be increased in order for the tourist to come with accommodation and the number of qualified accommodation facilities.